

Stockholm den 15 augusti 2024

R-2024/0985

Till Justitiedepartementet

Ju2024/00910

Sveriges advokatsamfund har genom remiss den 26 april 2024 beretts tillfälle att avge yttrande över betänkandet Kamerabevakning i offentlig verksamhet - lättnader och utökade möjligheter (SOU 2024:27).

Sammanfattning

Advokatsamfundet anser att förslagen i betänkandet innebär betydande risker för den personliga integriteten. En alltför godtycklig och omfattande användning av kamerabevakning kan få allvarliga konsekvenser för ett demokratiskt samhälle, där rätten till skydd för privatlivet är grundläggande. Likafullt är det angeläget med brottförebyggande åtgärder och en effektiv brottsbekämpning för att värna enskildas rättstrygghet. I ett demokratiskt samhälle är det dock avgörande att individer kan röra sig fritt utan ständig övervakning. Denna frihet är en hörnsten för att kunna delta i det offentliga samtalet, uttrycka åsikter och agera utan rädsla för att bli registrerad eller övervakad. Ett samhälle där medborgarna känner sig övervakade riskerar att leda till självzensur och minskat deltagande i den demokratiska processen. Därför är det av yttersta vikt att brottsbekämpande verktyg som innebär integritetsintrång införs med restriktivitet och motiveras av konkreta och påtagliga fördelar vad gäller behov, effektivitet och proportionalitet. Vidare måste effektiva mekanismer för att förhindra missbruk av övervakning och obefogade intrång i enskildas privatliv finnas på plats.

Forskningen på området, som delvis beskrivs i avsnitt 6 i utredningens betänkande, ger för handen att statistiskt signifikanta brottsförebyggande effekter saknas på våldsbrott och ordningsstörningar, men att kameraövervakning kan vara en effektiv åtgärd mot exempelvis skadegörelse och inbrott och narkotikabrott (som dock inte upphör utan flyttar).¹ Denna uppfattning synes även delas av de svar från kommuner som utredningen inhämtat.

Eftersom effekter på allvarlig brottslighet således inte har kunnat beläggas i betänkandet, är det tveksamt om kamerabevakning i stor skala utan tillstånd kan anses proportionerligt. Enligt Advokatsamfundets uppfattning bör urskillningslös övervakning i möjligaste mån undvikas, och när sådan trots allt införs, vara omgiven av tillräckliga rättssäkerhetsgarantier.

I betänkandet (s. 240) anges att det är ”ytterst svårt att mäta effekten och med säkerhet avgöra konsekvenserna av de förslag [utredningen] lägger fram” samt att det är ”svårt att hitta skärningspunkten för när förslagen blir för integritetskänsliga i förhållande till syftet med dem”. Redan dessa anmärkningar torde med styrka tala emot ett införande av flera av utredningens förslag. Förslagen inkräktar på de grundläggande rättigheter som framgår av såväl Europakonventionen som grundlag. Om inte en klar nytta kan visas med förslagen och om inte det kan visas att genomförandet av dem inte innebär oacceptabla integritetsintrång, bör de enligt Advokatsamfundets uppfattning överhuvudtaget inte genomföras.

Advokatsamfundet anser att flera av utredningens förslag innebär betydande risker för den personliga integriteten. Avskaffandet av tillståndskravet, bristen på tydliga riktlinjer för behandling av känsliga personuppgifter och otillräckliga säkerhetsåtgärder, är några av de aspekter som kan leda till allvarliga kränkningar av enskildas rättigheter.

Advokatsamfundet avstyrker således förslaget att tillståndskravet ska avskaffas, avstyrker förslaget om utökade möjligheter för brottsbekämpande myndigheter att bedriva kamerabevakning, i synnerhet med avseende på övervakning av vad som kallas ”strategiska platser”, samt avstyrker förslaget om lättnader avseende upplysningsplikten.

¹ Se Brottsförebyggande rådets (BRÅ) rapport Fungerar kamerabevakning brottsförebyggande? från 2018.

Om tillståndskravet avskaffas bör en anmälningsskyldighet införas för att möjliggöra en effektiv och ändamålsenlig tillsyn över kamerabevakningen.

Vidare bör, som utredningen föreslår, tydliga regler för hur proportionalitetsbedömning ska göras finnas i kamerabevakningslagen. Dessa regler bör dock, utöver utredningens förslag, förses med fler integritetsgarantier. Slutligen bör en överklagandemöjlighet införas. Detta utvecklas närmare nedan.

Vidare bör de samlade effekterna av samtliga förslag som hotar den personliga integriteten och inskränker skyddet för privatlivet analyseras betydligt grundligare än som gjorts i betänkandet.

På senare tid har nämligen en stor mängd lagstiftningsförslag kommit som, såväl sedda var för sig som tillsammans, innebär att enskildas grundläggande fri- och rättigheter åsidosätts eller förskjuts till förmån för en effektivare brottsbekämpning. Detta utan att de samlade effekterna och riskerna för enskildas rättigheter har utvärderats. För att säkerställa Sveriges efterlevnad av Europakonventionen och förslagets förenlighet med grundlag samt de samlade demokratieffekterna av förslagen, bör därför en samlad utvärdering göras innan ny lagstiftning införs.

Synpunkter

Tillståndskravet bör inte avskaffas

Utredningens förslag att avskaffa tillståndskravet för kamerabevakning innebär en risk för användning av kamerabevakning utan godtagbara bedömningar av vilken integritetskränkning kamerabevakningen kan komma att medföra. Tillståndskravet har hittills fungerat som en viktig kontrollmekanism för att säkerställa att kamerabevakning sker i enlighet med lag och därmed med beaktande av den personliga integriteten.

När tillståndskravet infördes motiverades detta med att övervakning medförde integritetsrisker, eftersom en stor mängd information om enskilda därigenom kunde insamlas. Ett tillståndskrav ansågs därför befogat av rättighetsskäl.

Förslaget om avskaffande av tillståndskravet motiveras i betänkandet däremot med att det föreligger ett ”praktiskt behov” av det (s. 268). Vidare nämns att ett bibehållet tillståndskrav skulle hindra aktörer från att möta tillfälliga eller hastigt uppkomna

behov av kamerabevakning. Enligt Advokatsamfundets uppfattning saknas dock anledning för andra än brottsbekämpande myndigheter att möta sådana behov, särskilt sett i ljuset av ett verksamt integritetsskydd. För dessa myndigheter ger dagens befintliga lagstiftning tillräckliga möjligheter.

Som utredningen konstaterar (s. 274), kan kamerabevakning generellt öka i samhället om det finns färre administrativa hinder, vilket ökar den totala risken för intrång i den personliga integriteten. Utredningen påtalar därvid risken för att det ”under en övergångsperiod” finns risk för att tveksam eller otillåten kamerabevakning bedrivs (s. 364). Advokatsamfundet delar denna oro, men bedömer att riskerna som de beskrivs i betänkandet underskattas.

Till detta ska läggas att små organisationer saknar såväl resurser som kompetens att göra de bedömningar som genom ett avskaffat tillståndskrav skulle flyttas från tillståndsmyndigheten till dem själva. Många kommuner har helt enkelt inte den kompetens som krävs för att göra tillförlitliga bedömningar av när kamerabevakning är motiverat. Beslutsfattare utan tillräcklig kunskap om integritetsfrågor och dataskyddslagstiftning riskerar därmed att fatta beslut som utifrån olika rättighetsperspektiv kan vara skadliga för individer och samhället som helhet. Som Integritetsskyddsmyndigheten (IMY) påpekat i sitt remissvar, kan variationen i aktörernas kompetens och erfarenhet leda till olika tolkningar och tillämpningar av lagstiftningen, vilket inte är önskvärt.

Utredningen påpekar vidare att det finns en risk att verksamheter som är politiskt styrda kan vilja bedriva kamerabevakning i större utsträckning än vad som är tillåtet i förhållande till integritetsskyddet (s. 277). Advokatsamfundet delar denna riskanalys och konstaterar att flertalet aktörer redan idag ansökt om tillstånd till eller bedrivit olaglig kamerabevakning. Några exempel framgår nedan, och de återges även delvis i betänkandet (s. 277 f.).

- Högsta förvaltningsdomstolen har i HFD 2023 ref. 6 nekat Uppsala kommun den övervakning av ett centralt beläget torg som kommunen önskade få tillstånd till under dagtid och endast medgivit övervakning nattetid.
- Integritetsskyddsmyndigheten, IMY, har i tillsynsbeslut 2023-10-03 (dnr DI-2021-5774) riktat kritik och utfärdat sanktionsavgift mot Stockholms stad för att en skola i kommunen inte haft rätt rättslig grund för kamerabevakningen, att

all bevakning skett dygnet runt och att kamerornas upptagningsområde inte begränsats utan filmat för stora ytor för ändamålet.

- 2019-08-20 (dnr DI-2019-2221) utfärdades sanktionsavgift mot en skola i Skellefteå kommun som använt ansiktsgenkänning via kamera för att registrera elevers närvaro.
- I beslut 2023-05-15 (dnr DI-2021-8567) konstaterades Kungälv kommun ha kameraövervakat på ett flertal platser utan att ha ansökt om föreskrivna tillstånd och förbjöds att fortsätta övervakningen.
- 2020-12-14 (dnr DI-2020-4534) utfärdades en sanktionsavgift mot ett kommunalt bostadsbolag som bedrivit olaglig kamerabevakning i ett flerbostadshus.
- 2021-06-09 (dnr DI-2018-22697) utfärdades en sanktionsavgift mot ett kommunalförbund inom räddningstjänsten då deras kamerabevakning av personalen på ett antal brandstationer dygnet runt ansetts alltför långtgående.

Som IMY påtalat i sitt remissvar har en stor andel av de ansökningar om tillstånd till kameraövervakning som kommit in till IMY resulterat i avslag, vilket i sig innebär ett konstaterande av att de ansökande aktörerna gjort felaktiga eller bristfälliga bedömningar. Även bland IMY:s tillsynsbeslut framkommer att kommunala och regionala aktörer i betydande omfattning saknar förmågan att göra riktiga bedömningar. Mot denna bakgrund är det inte acceptabelt med ytterligare lättnader ur ett demokrati- och integritetsskyddsperspektiv.

Eftersom IMY:s tillsyn därtill är tämligen begränsad med hänvisning till myndighetens begränsade resurser, är det sannolikt att mörkertalet redan idag är stort. År 2023 mottog IMY enligt myndighetens årsredovisning över 432 klagomål avseende kamerabevakning från enskilda, men inledde bara 55 tillsynsärenden avseende kameraövervakningen. Detta att jämföra med att 479 ansökningar om kameratillstånd inkom till myndigheten.

Om tillståndskravet avskaffas bör en anmälningsskyldighet införas – och den samlade övervakningen bedömas vid intresseavvägningen

Om tillståndskravet trots det anförda skulle avskaffas, bör i vart fall en anmälningsskyldighet till IMY införas för att underlätta tillsynen och säkerställa att aktörer planerar och genomför bevakningen på ett rättssäkert sätt.

Grundprincipen för kamerabevakning föreslås alltså vara att den endast får bedrivas om intresset av bevakningen väger tyngre än den enskildes intresse av att inte bli bevakad. Här bör dock även vägas in den samlade effekten på det demokratiska samhället av att en stor mängd enskilda sammantaget kan komma att övervakas såväl av den aktuella övervakningen sedd för sig som av övervakningen sedd i ett sammanhang där även annan övervakning i närområdet beaktas. För att en sådan samlad avvägning ska kunna göras är det av vikt att det finns ett register över vilken kamerabevakning som sker inom ett visst område, vilket endast är möjligt om det föreligger tillstånds- eller anmälningsplikt för övervakningen.

Tas tillståndskravet bort bör en överklagandemöjlighet införas

I likhet med utredningen anser Advokatsamfundet att Dataskyddsförordningen ger ett långtgående integritetsskydd vid kamerabevakning, dock givet att tillräckliga tillsynsmekanismer – såväl med avseende på dessas befogenheter och att de har tillräckliga resurser – finns på plats. Advokatsamfundet instämmer vidare i att tydlig reglering kring proportionalitets- och intresseavvägning i så fall bör finnas i nationell rätt. Den senare frågan tillgodoses i förslaget, men inte den förstnämnda. Detta eftersom IMY saknar och riskerar att sakna tillräckliga resurser för ändamålsenlig tillsyn. Vidare tas möjligheten till domstolsprövning bort i och med att tillståndskravet försvinner. En överklagandemöjlighet bör därför införas.

Om tillståndsplikten tas bort bör det därmed i lag regleras en möjlighet för enskilda som berörs av densamma att överklaga beslut om kamerabevakning. Idag finns endast en möjlighet att göra en anmälan till tillsynsmyndigheten. En möjlighet till överklagande likt den som införts i 22 f § polislagen avseende säkerhetszoner bör således införas även avseende kameraövervakning som idag är tillståndspliktig om tillståndskravet avskaffas. Detta skulle tillförsäkra enskilda en rättssäkerhetsgaranti i form av en effektiv och oberoende domstolsprövning.

Det finns inte skäl att införa lättnader avseende proportionalitetsbedömningen

Kraven på proportionalitetsbedömning bör skärpas, inte lättas, för att säkerställa att kamerabevakning endast används när det är strikt nödvändigt och proportionerligt. Detta inkluderar en obligatorisk bedömning av alternativa åtgärder och en dokumentation av varför kamerabevakning är den mest lämpliga lösningen i varje enskilt fall.

Vad som särskilt ska beaktas i intresseavvägningen

Advokatsamfundet konstaterar att det är angeläget att frågor om hur bevakningen ska utföras, om integritetsvänlig teknik används, vilket område och under vilka tider bevakning sker, samt hur många och vilka kategorier av personer som kommer att övervakas, bedöms inför varje ny kamerabevakningssituation. Det är dock otillfredsställande att dessa frågor till viss del föreslås lämnas till rättstillämpningen, eftersom det innebär en påtaglig risk för att felaktig och integritetskränkande övervakning kan komma att ske i stor skala innan tillsynsmyndigheten haft möjlighet att reagera. Särskilt beaktat IMY:s bristande resurser riskerar därmed irreparabel integritetsskada att hinna uppstå.

Som utredningen själv påpekar i betänkandet är det därför av vikt att göra förtydliganden av när den enskildes intresse av att inte bli bevakad ska väga över bevakningsintresset (s. 346 f.). Frågorna bör enligt Advokatsamfundet regleras på ett mer detaljerat sätt i lag eller förordning, kompletterat med tydliga exemplifieringar av vilka integritetsintressen som ska anses väga särskilt tungt vid en proportionalitetsavvägning, samt att kamerabevakning från det allmännas sida aldrig bör kunna komma på fråga i utrymmen där integritetsintresset gör sig extra starkt gällande; såsom omklädningsrum, toaletter, områden och utrymmen i anslutning till platser för trosutövning, viss sjukvård, platser där enskilda ger uttryck för politiska åsikter, advokatkontor, samt områden där barn övervakas, liksom andra liknande utrymmen.

Som IMY påpekar i sitt remissvar bör också anges att omständigheten att en plats är brottsutsatt inte i sig innebär att bevakning är tillåten, eftersom integritetsintresset ändå kan väga tyngre.

Förekomsten av löpande intresseavvägningar bör lagregleras

Utredningen föreslår att bedömningen av om intresset av kamerabevakning väger tyngre än integritetsintresset ska göras innan bevakningen påbörjas och innan betydande förändringar av bevakningen eller om omständigheterna kring en bevakning i annat fall ändras på betydande sätt. Exempel på det senare är en reducering av brottsligheten på den plats som kamerabevakas (s. 352).

Det är enligt Advokatsamfundet tveksamt om alla aktörer har resurser och förmåga att ta till sig alla relevanta nya omständigheter som ska beaktas och göra dessa bedömningar löpande. Det är samtidigt av vikt att övervakning inte bedrivs slentrianmässigt och att förhindra att övervakning som inledningsvis kan ha haft fog för sig, men därefter inte har det, fortlöper. Utredningen hänvisar härvid till att sådan regelbunden utvärdering enligt IMY bör ske minst en gång per år. Advokatsamfundet anser att denna princip bör lagfästas om tillståndskravet tas bort och att den som ansvarar för en viss bevakning ska kunna visa att en löpande bedömning beaktat alla eventuella nya omständigheter på platsen görs minst en gång per år.

Allmänt om kameraövervakning inom brottsbekämpande verksamhet

Utredningens slutsatser om att kamerabevakning fyller en viktig funktion i brottsbekämpningen är alltför allmänt hållna. Enligt Advokatsamfundets uppfattning finns det skäl att skilja den brottsförebyggande verksamheten från den ingripande och utredande verksamheten när det gäller bedömningen om kamerabevakning är befogad.

Eftersom i princip den samlade forskningen visar att kamerabevakning saknar statistiskt signifikanta brottsförebyggande effekter på våldsbrott och ordningsstörningar i särskilda områden med flerbostadshus, inom kollektivtrafiken och i citykärnor, bör övervakning i rent brottsförebyggande syfte inte vara tillåten på dessa platser. Det motsatta gör sig gällande exempelvis i garage och för att förhindra inbrott, där kameror har en påvisat brottsförebyggande effekt. Med grund i samma resonemang kan det finnas skäl för aktiv kamerabevakning på vissa platser om syftet är att snabbt kunna ingripa mot pågående brott, medan skäl för passiv övervakning saknas om syftet är att kunna göra snabba ingripanden. Är syftet att kunna utreda redan begångna brott kan passiv övervakning däremot vara lämplig, även om en svensk studie² visar att signifikanta effekter på upplärningen saknas.

Mot denna bakgrund bör det, enligt Advokatsamfundets mening, vid all kamerabevakning beaktas vilken typ av övervakning det rör sig om. I 14 a § andra stycket 1 kamerabevakningslagen bör därför göras ett tillägg som på lämpligt sätt tydliggör att man, vid beaktande av hur bevakningen ska utföras, ska beakta om

² Gerell, M. (2020). CCTV in deprived neighbourhoods – a short-time follow-up of effects on crime and crime clearance. *Nordic Journal of Criminology*, 22(2), 221–239. <https://doi.org/10.1080/2578983X.2020.1816023>

kamerabevakningen övervakas i realtid eller ej, samt effektiviteten av den valda bevakningsmetoden satt i relation till syftet med bevakningen.

Möjligheterna till kamerabevakning utan intresseavvägning i brottsbekämpande verksamhet bör begränsas

Såvitt Advokatsamfundet erfar använder Polismyndigheten idag de undantagsregler som finns från skyldigheten att göra en intresseavvägning i förhållandevis stor omfattning. Detta för med sig att en betydande del av den kamerabevakning som bedrivs av brottsbekämpande myndigheter görs helt utan erforderliga intresseavvägningar. Det handlar här om situationer inom vissa myndigheters verksamhet där bevakningen måste komma till stånd så pass snabbt att det inte finns tid att göra en intresseavvägning. Advokatsamfundet delar uppfattningen att sådan bevakning kan behövas, men anser att såväl dagens ordning som den föreslagna ordningen är mindre lämpad för ändamålet.

I stället för att regelmässigt tillåta bevakning utan intresseavvägning under längre tid (en eller tre månader) beroende på vad som motiverar bevakningen, bör man enligt Advokatsamfundets uppfattning stanna vid att, vid de i 14 d § uppräknade situationerna, endast tillåta en initial bevakning utan intresseavvägning i två veckor för att möjliggöra att en dokumenterad intresseavvägning görs under denna tid. Två veckor torde alltid vara tillräckligt för att göra en dylik bedömning, varför den lägre tid som återfinns i undantagsregeln i 14 d § första stycket 1 inte ter sig motiverad. Det bör även – till förebyggande av missbruk – anges att ett nytt bevakningsbeslut enligt 14 d § inte kan fattas direkt efter ett tidigare beslut. Detta i syfte att förhindra att aktörer försöker kringgå skyldigheten att göra en dokumenterad intresseavvägning.

Den särskilda intresseavvägningen i brottsbekämpande verksamhet

Som utredningen själva påpekat (s. 378) finns en risk för brottslig verksamhet på i princip alla platser i samhället och en särskild kvalifikation av den risk som enligt den föreslagna 14 a § andra stycket 1 b) måste föreligga för att kameraövervakning ska kunna ske måste därför finnas. Till skillnad från utredningen anser dock Advokatsamfundet att det bör införas en dubbel kvalifikation på så sätt att de faktiska omständigheterna måste innebära en bedömning av om risken når en viss sannlighetsgrad. Annars riskerar riskrequisitet att bli för lågt ställt.

Även avseende denna bestämmelse bör slutligen införas en mer detaljerad reglering av vad som särskilt ska beaktas vid bedömning av den enskildes intresse av att inte bli bevakad.

Beträffande 14 a § andra stycket 1 c) är det enligt Advokatsamfundets uppfattning olämpligt att låta begreppet ”omfattande brottslighet” vara vägledande vid bedömning av bevakningsintresset. I stället bör man kvalificera detta med att det ska röra sig om särskilt omfattande brottslighet. Detta för att förtydliga vad som anges i utredningen, nämligen att risken för enstaka ringa brott inte bör innebära att bevakningsintresset väger tungt (s. 383).

Föreslagen övervakning av ”strategiska platser” är inte godtagbar i ett demokratiskt samhälle

När det gäller 14 a § andra stycket 1 d) föreslår ”strategiska platser” få kameraövervakas och därvid exemplifieras platser inom vägnätet och parkeringar som kan vara ”en del i brottskedjan”. Utredningen anger härvid att just detta förslag innebär att betydligt fler platser än idag kommer att kunna bevakas och att övervakningen i vägnätet särskilt ökar (s. 386). Det rör sig emellertid samtidigt om platser som typiskt sett begagnas av en mycket stor mängd helt oskyldiga människor. Rätten för medborgare att röra sig fritt inom landet är grundläggande och den omfattande övervakning ett införande av en dylik bestämmelse skulle medföra innebär en allvarlig inskränkning av enskilda människors rätt till privatliv; särskilt då de allra flesta använder vägnätet för att ta sig till och från hem, arbeten, skolor, sjukvård, politiska eller religiösa möten och liknande.

Av 2 kap. 6 § regeringsformen framgår att var och en gentemot det allmänna är skyddade mot betydande intrång i den personliga integriteten, om det sker utan samtycke och innebär övervakning eller kartläggning av den enskildes personliga förhållanden. Enligt 2 kap. 21 § samma grundlag får begränsningar av detta skydd endast göras för att tillgodose ändamål som är godtagbara i ett demokratiskt samhälle. Begränsningen får vidare aldrig gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till det ändamål som har föranlett den.

Enligt Advokatsamfundets uppfattning är det uppenbart att den föreslagna bestämmelsen står i strid med 2 kap. 21 § regeringsformen, eftersom ändamålet – att närmast godtyckligt bevaka platser – inte kan anses godtagbart i ett demokratiskt samhälle och då sådan bevakning skulle möjliggöra just sådan kartläggning av

enskildas personliga förhållanden som är uttryckligen förbjuden enligt 2 kap. 6 § regeringensformen. Det föreligger i vart fall en påtaglig risk för att den utökade övervakningen kan komma att leda till detta.

Risk för ändamålsglidning bör elimineras

I 14 a § andra stycket 1 d) föreslås vidare att ”eller brott som har samband med sådan brottslighet” ska vara sista ledet i bestämmelsen. Detta öppnar för att övervakning av strategiska platser kan komma att ske i ett mycket stort antal fall och inte bara i fall av allvarlig brottslighet. Tillämpningsområdet riskerar således även av denna anledning att bli alltför stort och omöjligt att överblicka. En sådan möjlighet till ändamålsglidning i den praktiska tillämpningen är inte acceptabel.

Tredje punkten i förslaget, det vill säga att kameraövervakning föreslås få ske för att ”tillgodose andra därmed jämförliga ändamål” bör av samma skäl utmönstras, eftersom man annars riskerar en svårförutsägbar ändamålsglidning som kan leda till närmast obegränsad kamerabevakning, utan att lagstiftaren beretts möjlighet att ta ställning till den.

Undantag från upplysningskravet bör begränsas

Undantag från upplysningskravet kan leda till att individer omedvetet blir övervakade, vilket strider mot principen om transparens. Rätten att bli informerad om övervakning är en grundläggande aspekt av personlig integritet och en förutsättning för att kunna utöva andra rättigheter, såsom rätten att begära rättelse eller radering av personuppgifter. Särskilt för det fall tillståndsplikten skulle tas bort är det extra angeläget med verksam information om att övervakning sker, så att enskilda ges en reell möjlighet att ta tillvara sina rättigheter.

Alla former av kamerabevakning bör därför, så långt det är möjligt, föregås av tydlig information till de som kan komma att övervakas. Detta skapar förtroende och minskar risken för missbruk.

Undantag från upplysningskravet i brottsbekämpande verksamhet

Att civila fordon som används i brottsbekämpningen föreslås få ägna sig åt kamerabevakning utan upplysning därom är – även om syftet bara är att skydda fordonet från brottsligt angrepp – problematisk. Detta eftersom det suddar ut gränserna mot hemlig kameraövervakning. Polismyndigheten uppger enligt

utredningen (s. 225) att dylik bevakning bara sker när fordonets larm går. Om det är avsikten, vilket förefaller som en lämplig begränsning, bör det komma till uttryck i lagtexten. Som den föreslagna lagtexten nu ser ut – ”i syfte att skydda fordonet från brottsligt angrepp” – är det dock inte vad som står. Vidare torde effektivt sådant skydd bara kunna uppnås om den som angriper fordonet känner till övervakningen. I stället bör den föreslagna 16 b § första stycket 3 ges den mer ändamålsenliga lydelsen ”bevakning som bedrivs från ett civilt fordon som används i brottsbekämpande verksamhet vid ett påbörjat brottsligt angrepp mot fordonet.”

Beträffande det föreslagna undantaget från upplysningskravet för luftfartyg (oftast så kallade ”drönare”) som används i brådskande fall, har Advokatsamfundet svårt att förstå behovet av detsamma. Vid användning av drönare publiceras idag regelmässigt besluten på Polismyndighetens hemsida, drönarna är märkta med myndighetens logotyp och den som styr drönaren bär myndighetens varselväst. Att säkerställa detta även framgent torde inte vara mer betungande än idag. Avseende hemsidan synes sådan publicering kunna ske snabbt inför i brådskande fall och det kan knappast varken vara administrativt svårt eller förknippat med större kostnader. Likafullt skulle drönare kunna förses med exempelvis blått blinkande ljus eller annan liknande anordning för att uppmärksamma användningen i mörker. Något tungt vägande skäl för generella lättnader härvidlag synes därför inte föreligga.

Förslaget till ändring i lagen om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete är för långtgående

Utredningen föreslår att det ska införas en lagbestämmelse som anger att kommuner får bedriva kamerabevakning i syfte ”att verka för trygga och säkra offentliga platser i kommunen”.

Detta är enligt Advokatsamfundet en alltför vag formulering, givet att det egentliga syftet anges vara att upprätthålla allmän ordning och säkerhet i kommunen.

Advokatsamfundet förordar att man i stället preciserar syftet till ett krav på att övervakningen ska vara nödvändig för att upprätthålla allmän ordning och säkerhet i kommunen. Detta eftersom ”trygghet” är ett svårdefinierat begrepp som riskerar att accentuera den risk som utredningen på annan plats uppmärksammat för att beslut om kamerabevakning ska drivas av kortsiktiga eller politiska motiv. Vidare bör ”verka för” bytas ut mot ”nödvändig för” i syfte att understryka vikten av att kamerabevakning bara

får användas i den kommunala verksamheten där den är nödvändig för att uppnå det avsedda ändamålet.

Övrigt

Advokatsamfundet har i tidigare remissvar³ påpekat vikten av att noggranna proportionalitetsavvägningar görs och att beslutsdokumentationen säkerställs vid varje enskilt beslut om kamerabevakning. Det är också centralt att ansvariga tjänstemän har nödvändig kompetens och utbildning för att fatta välgrundade beslut. Vidare har samfundet betonat att överskottsinformation från kamerabevakning endast ska få användas i enlighet med strikta lagar och regler för att skydda den personliga integriteten. Dessa synpunkter gör sig alltjämt gällande.

SVERIGES ADVOKATSAMFUND

Mia Edwall Insulander

³ Se Advokatsamfundets remissvar den 12 december 2018 över delbetänkandet Kamerabevakning i brottbekämpningen – ett enklare förfarande (SOU 2018:62).